

Compendiū theologie

Incipit tractatus sextus de septē donis spiritussancti et eo/ rum declaratione.

Dedonis spiritussancti sub cōpendio agendū est. Ubi primo dicēdū erit. vtrū idem sūt qđ septē virtutes denoia/
te. Et si nō. in quo ab eis differunt. Quod sūnt dona. et quae sīnt. Deinde de singulis donis in se aliqua tangēda erūt. Postre/
mo qualiter per ipsa dona/ excludūtur se/
p̄tem peccata capitalia.

Vtrū leptem do/ na spiritussancti sūnt idem quod septem virtutes. Et in quo differunt.

Onū autē fere opinio est. qđ dona nō sūnt virtutes. Sed differentiā inter virtutes et do/
na assignādo/magna est diuer/
sitas. Quidā enim dicunt qđ virtutes/
principalis sunt ad agendū et qđ ideo dif/
finiūt p̄ actus et opatiōes suas. Dona vero p̄ principaliter sunt ad resistendū ten/
tatiōibus. que viā iam habite virtutis i/
pugnāt. Alij sic dicit et melius. qđ virtu/
tes simpliciter sunt ad agendū. sed dona sunt ipsaꝝ expeditiōes virtutū. et sic sunt ad magis expedite agendū. Sunt alij qui distinguit dicētes qđ in donis illa qđ
pertinent ad affectū sunt virtutes. Illa vero qđ
pertinent ad aspectū rex/sunt p̄ prie dona.
Ethi solūt facile que ex vtraqđ p̄ obij/
ci possunt. scz vtrꝝ sunt virtutes vel non.
Et quia opinio media/ innitit sententie
bti Greg. a pluribꝫ probabilior habetur.

Quot sīnt dona

Quot et que dona sīnt patet per Isaiā. xi. capitulo rbi tangunt
septē dona sp̄issancti hoc or/
dine. Requiescer sup̄ eum. scz xp̄m. sp̄is
sapiētē et intellectus. sp̄is consiliū et forti/
tudinis. sp̄is scientie et p̄ieratis. et reple/
bit eū spiritus timoris dñi. Duo autē p̄
ma digniora sunt que regūt vitā cōtem/
platiū scz sapia et intellectus. Alij autē qđ

qđ sufficiēter regūt vitā actuā. Et fm̄ hoc
sumiſ ab aliquibꝫ numer⁹ et sufficiētia ip/
soꝝ septē donorꝫ sic scz. Hā aut ipsa dona
que (vt tacū est) sunt quedā ipaꝝ expedi/
tiones seu p̄fectiōes virtutū. ipam virtu/
tem p̄ficiū respectu vite cōtemplatiue vel
respectu vite actiue. Si respectu vite con/
teplatiue qđ circa diuina et celestia versat.
aut ipsam virtutē p̄ficiūt per modum
cuiusdā expientie et gustus et hoc fit p̄ do/
num sapiētē. aut p̄ modū cuiusdā itime
inuestigatiōis et speculatiōis. et hoc fit p̄
donū intellectus. Si respectu vite actiue
que circa agibiliā versat. aut p̄ficiūt ipam
virtutē qđ ad receſsum a malo. et hoc fit
p̄ donū timoris. aut ipam virtutē p̄ficiūt
qđ ad opatiōem boni. et tunc vel boni
ad quod oēs tenēt et quod est in cōmu/
ni opatiōne. Vel boni ad quod nō om̄es
tenēt. vt est bonū arduū. Si quantū ad
opatiōem boni ad quod om̄es tenēt. Hoc
cōtingit duplicit. Nam vel donū in tali
opatiōe virtutē p̄ficit tanqđ ipm opus ex/
equēs. Et tūc est donū p̄ietatis. vel tanqđ
ipm opus regens et dirigens. et tūc est do/
num sciētē. Si quantū ad opatiōem bo/
ni ad quod nō om̄es tenēt. hoc itez cō/
tingit duplicit. nam vel donū in tali ope/
ratione virtutē p̄ficit tanqđ opus ipm ar/
duū exequēs. et tūc est donū fortitudinis.
Vel tanqđ ipm opus arduū regens et dir/
igens. et tūc est donū consiliū. Alij p̄ alios
sumiſ iste numer⁹ et sufficiētia pdicō/
rum donorꝫ fm̄ aliqđ ipsorū donorū ra/
tiones. et hic inserere/risum est causa bre/
nitatis nō expedire. Hora insup̄ qđ illud
donū qđ in pdicta Isiae assignatōe vtrꝝ
imo loco ponit scz donū timoris est p̄mū
in ascēdendo. iuxta illud psalmiste. In/
tium sapientie timor dñi. A quo timoris
dono/fit qđam p̄ alia dona gradalis ascē/
sus. Ne enī timor cōceptus/gelidus foret
aut aridus. seq̄tur donū p̄ietatis que ad
oīa vtilis est. Et ne pietas ipsa/nimis re/
missa aut nimis pdiga aut aliquo modo
inordinata esset/adiungit ei donū scientie
que opa p̄ietatis regat vt discretefiāt. Et
ne scientia inutilida foret/ addit̄ ei donū
fortitudinis vt quod aliqđ p̄ scientiā bñ
facere nouit/p̄ fortitudinē exeq̄ factō pos/
sit. Et ne fortitudo p̄sumptuosa vel ini/
petuosa esset/adiungit ei donū consiliū qđ
regi possit op̄ fortitudinis et debito mo-

do cōprimi. quia sūm Grego. fortitudo si ne consilio precipitat. Et ne consiliū incautum foret. adiungit ei donū intellectus. q̄ est cognitio bonorum spūnaliū / quo cōsiliū in ipsa spūnaliū dirigi possit. Et ut intellectus modo debito tempetur et ordine turatur datur ei sapientia que est cognitio per gustum diuine dulcedinis. Quia sapientia a sapore non a sapere dicta est.

De dictis septē donis in speciali. Et primo de dono timoris.

Dicit breuiter de singulis donis in se aliqua tāgenda sunt. Et p̄to de dono timoris. ubi p̄to dicit. Quid sit timor. Deinde dicitur ei sp̄s. Et q̄ eaꝝ sit donum

Quid sit timor et

quot sunt eius species.

Timor sūm August. sup Jobā. sic diffinitur. Timor est fuga animi: ne perdat quod diligit Idē in li. de ci. dei. Timor est affectio vel amor fugiēs quod ei aduersat. Specie autē timoris ponuntur. vi. Est enim timor mūdan⁹. hūan⁹. naturalis. servilis. initialis. filialis Timor mūdan⁹ est q̄ q̄s timer amittere que mūdi sunt et iō nō pecat si ea amittat. Humanus est quo q̄s ex deliberatiōe tñ timer pena sui corporis. Naturalis est quo q̄s naturalis timer moris sive horribile aliquid a nō deliberatiōe rōnis. q̄ timor viciōsus non est sicut duo priores. Servilis est q̄ quis offendere timet tñ ne incurrat pena gehēne. Iste ali q̄ntulū h̄z utilitatē. q̄r freq̄nter introducit caritatē sicut sera introducit filii sutoris ut phibet August. Initialis est q̄ q̄s duplē habet oculū seu respectū. yñ ad fūgā pene. alii ad amorē glorie. Servit ei deo p̄tm timore gehēne. p̄tm amore glorie vel iusticie. Filialis siue castus est q̄ ti mem⁹ ne q̄s aie nostre sp̄s aut tardet aut discedat. aut aliquen⁹ offendat. hic est timor sc̄us q̄ p̄manet in seclī seculi. qui alio noī dicit reuerētialis. Quis at̄ timor istoz sit donū spūsancti p̄t; q̄ nec timor mūdan⁹. nec timor human⁹ q̄ sim̄pliciter mali habent. nec naturalis. q̄r donū est quidē diuinus infusus. nō innat⁹. timor vero naturalis innat⁹ est. Nec fulis timor. p̄p̄t̄ sumēdo donū nisi genera-

liter sumeretur. sicut generalis dicitur donū de oībus quē dātur a deo. et sunt supra naturā ad ordinādū aliquo mō vitā in bonū gratia. sicut et fides informis dici potest donū dei. Et initialis timor. et castus siue reuerētialis. p̄p̄t̄ dicūt̄ donū spūsancti. Cōcedunt tñ aliq̄ simplicit̄ q̄ timor suis sit donū spūsc̄ti. et tñ negat q̄ s̄l̄ insit cū spūsc̄to. q̄ qualit̄ esse possit nō video.

De secundo dono

spūsc̄ti sc̄l̄; dono pietatis.

Propter de dono primo qui est in ascendendo sc̄l̄ de dono pietatis. Ubi p̄to videndū qd̄ sit quot modis dicat. et sūm quē modū sit donū spūsancti. Diffinit autē sic pietas. ab Aug. Pietas est cultus dei quā greci ensebiā vocat. Itē greg. sup iob. Pietas est que docet op̄mē. Sc̄d̄m tulliū in fine primi sue rhetorice. Pietas est beniōlētia in parente. Magistralis vero diffinitio hec est. Pietas est ex benigne mētis dulcedine omnibus auxiliatrix affectio

Quot modis dica

Icīt autē pietas cur pietas multis modis. Qñq̄ mot⁹ ipsius affectōis tendēs in dei. et sic dicitur pietas cultus dei. et sic est in genere virtutis q̄ est latrīa. Qñq̄ dicitur motus affectōis tendens in el⁹ imaginē. s. in hoīez. et h̄p̄t̄ eē iriplicit̄ vel ille motus affectōis tēdit in imaginē dei q̄ est sibi ipsi p̄ sanguinē cōiuncta et sic ē beniōlētia in parētes et est sp̄s iusticie naturalis. Qñq̄ etiā dicitur affectio tendēs in imaginē dei. i. in hoīez tāq̄ miseriōs opp̄sluz et sic pietas est q̄ docet op̄a misericordie ut dicit Greg. et sic poti⁹ virt⁹ est q̄ donum. Qñq̄ etiā est affectio tendēs in imaginē dei nō quidē in q̄stū est sanguine p̄sūcta v̄l̄ miseriōs opp̄sluz. s. motu qdē generali sc̄l̄ in q̄stū est imago dei. hoc in q̄stū est rōnalis creatura. Et tñc p̄p̄t̄ dicitur donū spūsc̄ti qd̄ habilitat et expeditū reddit hominē ad hñdū se beniōlētēm seu beniōlū ad rōnalem creaturā. s. ad quē liber hoīem siue indigentē siue non indigentē. Et sic marime ei cōuenit ista diffinitio magistralis p̄ius posita. Sc̄d̄m p̄mū modū diffinit̄ ab Augsti. iuxta sūm modū diffinit̄ ab tullio. Sc̄d̄m tertium

Compendiū theologie

modum diffiniſa Grego. Et fm q̄rtum modum diffiniſa magistris quia illo mō est proprie donum spiritus sancti.

De tertio dono spiritus sancti scilz de dono scientie.

Dono autē scientie duovidē da sunt sc̄z quid sit. Et in quo differt a dono sapientie. a q̄ fm August. distare non videt. Unscientia proprius donū est sic diffiniſt. Scientia est lumen spūiale/acceptū a deo: in q̄ videtur ratōnes opabilium/ p̄tinētiū ad vitam. p̄ quas sancte et meritorie viuam⁹ sicut dicit apl̄us ad Titum. iiij. Abnegan tes om̄ne impietatē et secularia desideria sobrie et iuste viuamus in hoc seculo. Un̄ sicut fides est illumiñatio quedā ad credibilia. ita donum scientie est illumiñatio q̄dam ad operabilia.

In quo differt do-

Dnum scientie a dono sapientie. Iciū autē in hoc a dono sapientie differe qm̄ sapientia est cognitio quedā diuina/ p̄ gustū. Scientia autē est lumē quoddā diuinū ad opabilia p̄tinētiā ad hanc vitā. Un̄ sicut dicit magister in li. sentē. Scientia docet bene cōuersari in medio hui⁹ praeue et per uerse natōis. Et hoc satis videtur cōsonare verbis August. qui dicit q̄ sapientia est de eternis. Scientia vero de temporalibus.

De quarto dono spiritus sancti sc̄z de dono fortitudinis

Dicitur hec de dono fortitudinis duo. Etiam dicēda sunt scilicet quid sit et qualiter differt a fortitudine. p̄ ut fortitudo est virtus.

Quid sit fortitudo

et quō differt a fortitudine. put est virtus. Sc̄dum autē q̄ fortitudo est donū sic notificat. Fortitudo ē affectio animi q̄ cupiditas terrena deprimit. nullaq̄ aduersitas formida. Et videſt hec notificatio sumi et verbis August. in li. de spiritu et anima et in. v. li. sue mis. Differt autē a fortitudine prout est virtus. licet utraq̄ sit circa difficulter arduū. Quoniam fortitudo. p̄ ut est virtus/ sustinet piculū. q̄ndo sc̄z ne-

cesser pati vel a bono virtutis cedere. sicut quādo q̄ritur fides vel iusticia. vel libertas patrie vel huiusmodi. Sed fortitudo. put est donū se gratis et ex abundanti illi statui offert. in quo talia sepe q̄runf ut est status pfectōis cōſilioꝝ. Si autē dicitur q̄ fm hoc nō haberēt donū fortitudinis nisi tantū perfecti. et q̄ sic habita vna gratia gratificatē nō om̄es haberētur. Di co q̄ nō est vtrū nec ex p̄dictis seq̄tur. qm̄ perfecti istud donū habent in actu. om̄es vero in caritate existētes habent in habitu. Unde qui imperfectus est/habet in habitu. Un̄ opus pfectōis facere p̄t q̄ vult.

De quinto dono spiritus sancti sc̄z de dono cōſilioꝝ. et qd̄ sit.

Dostremo de dono cōſilioꝝ duo similit̄ videnda sunt sc̄z qd̄ sit. Et qualiter sit donū cū in christo videat nō fuisse. in quo tamē sunt et fuerūt om̄ia dona. Diffiniſt autē sīca Tullio in rhetorica sua. Cōſilioꝝ est/ faciendi vel nō faciendi vere cogitata ratō. Sed hec diffiniſt nō videtur cōuenire cōſilio put est donū/ ideo aliqui corrigunt eū sic. Cōſilioꝝ est faciendi vel nō faciendi vere excogitata ratio. eaꝝ sc̄z rerum in quibꝝ ppter arduitatē indiget q̄s adiutorio. Unde cōſilioꝝ prout hic sumitur. nō est de dubio sed de arduo ad quod ppter difficultatē nō om̄es tenētur. Dere liquo dic q̄ isto mō vltimo cōſilioꝝ est donū. et quod verissime hoc donū fuit in xp̄o sicut et cetera dona fuerūt semp erūt. Unde cōſilioꝝ fm q̄ ponit dubitatōem et circa eā q̄rit ab alijs certificatiōeꝝ nō fuit in xp̄o q̄ certissime oīa nouit q̄ nec sic est donū spūſcti. H̄z cōſilioꝝ qd̄ est lumē immisum a spūſctō/ oīa dubia dissoluēs/ et indubitate in aggressionē arduoꝝ diriges/ q̄ de ad statū pfectōis p̄tinere p̄palauit/ sic est donū. Et isto mō fuit in xp̄o

De sexto dono spi-

ritus sancti sc̄z intellectus. Equitur de dono intellectus. Circa quod attende. et primo qd̄ sit. deīn q̄lit differt a sapientia. Diffiniſt at sic ab Aug. i fmōe qdā suo de timore. Intellect⁹ vocatur q̄ ab oī ifirmitate carnali corda mūdat. vt pura int̄io dirigatur in fine suū. s. deū. Est in-

tellectus quoddam lumen spirituale infusum ad cognitorem dei in creaturis. Differt autem a dono sapientie. quia sapientia est cognitio per gustum. Est enim quoddam lumen sub quo vel in quo videntur et gustantur diuina per experimentum. Unde sapientia prout est donum est proprius gustus dei in donis suis. In tellectus autem non est per gustum sed potius est lumen quoddam datum a deo ad cognitorem dei in creaturis illis in quibus resultat deus per gratiam. Vnde in illis in quibus habet resultare per gratiam et gloriam. Unde intellectus est donum quo gratuitate cognoscimus dispositiones celestium: per eas quod tendimus in deum sic disponentem.

De septimo dono

spiritus sancti sapientie, et quid sit.

Denique de dono sapientie dicendum est. Et quoniam ex superiori dictu in parte patet quid sit, et qualiter se habet ad donum scientier ad dominum intellectus. id sufficit hic ponere ei notificatiorem. Secundum autem augustini sic diffinitur. Sapientia est cognitio rerum divinarum. Item ex littera iij. li. sententiarum. Sapientia ad solius eterne veritatis contemplationem, et delectationem pertinet. ipsaque tantum creator conspicitur et per semper et in continuo manet quod deus est. Gregorius sic difinit. Sapientia est donum spe et certitudine eternorum mentem reficiens. Quae diffinitio dicit operationem eius propriam, quae est mentem et gustum reficere. quod sonat nomine eius. Sapientia enim a sapore dicta est.

Quo per septem

dona spiritus sancti excluduntur septem vicia capi-

Drum dicendum est capitalia. qualiter per septem dona excluduntur septem peccata capitalia. Et sciendum est quod timor: quia per eum quis se defensit ne super alium se extollat. excludit superbiam quod super alios se extollit. Si eras que sibi illatas remittit iniurias. et pellit iram que vindicari querit. Scientia que mente illuminat. euacuat inuidiam. que mente excecat. Fortitudo que excellit in arduis. pellit acedia. que torper in imis. Lonsiliu quod docet pro transitoribus et na mercari. remouet auariciam que in terris et pro terrenis tantum querit negotiari. Intellectus quo vere delectamur in bo-

nis spiritibus. excludit gula. quae vane et miserabile delectatur in carnalibus. Sapientia per quam pure delectamur in deo extirpat luxuriam qua quis impudice in suo misero corpore delectatur.

Conclusio tractatus sextus huius compendi de septem donis spiritu sancti.

Incipit tractatus

septimus de octo beatitudinibus et earum explanatione.

b

Dicitur restat aliquid de octo beatitudinibus dicere. Et primo quid dicatur beatitudine. scilicet an ipsa virtus. an id quod permittitur ut gratia exempli respectu eius quod dicit christus. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. an beatitudo sit ipsa paupertas vel permissione regni. Qualiter se habeat ad dona et ad virtutes. Quare ultime beatitudini idem premissum reddatur sicut prime. Deinde de qualiter beatitudine in se quid est et qualiter et cum quo dono conuenit et cui vicio capitali contrarieatur.

Quid dicatur beatitu-

tudo an. scilicet ipsa virtus vel id quod permittitur.

Secundum autem quod beatitudo duplex est scilicet via et patrie. **B**eatitudo autem via consistit in perfecta euacuatione vnius misericordie. scilicet culpe et qualitate. et quod ad occasiones. An quod iste virtutes de quibus infra euacuat culpam et culpe occasiones. disponuntur ad beatitudinem patrie. id est dicitur dicuntur beatitudines. **B**eatitudo autem patrie consistit in omnimoda euacuatione utriusque misericordie. scilicet et culpe et pene. Et isto modo dicuntur proprieatates primariae predictus beatitudinis. **H**ic est illud. ipso est regnum celorum. Vnde illud ipsi saturabitur. Et sic variorum et consideratione poteris dicere quod virtutes ille sunt beatitudines. Et quod sicut primaria eis correspondet beatitudines sunt

Qualiter se habeant

beatitudines ad dona et ad virtutes.

Qualiter autem se habeant iste beatitudines ad dona et ad virtutes. hoc scito quod secundum glossam